

A párkapcsolati konfliktus és konfliktuskezelés mint függő és független változó

A tanulmány célja a párkapcsolatokban megjelenő konfliktushelyzetek és a használt konfliktusmegoldási stratégiák vizsgálata. Az elemzés egyrészt különböző szociodemográfiai változók és a párkapcsolati konfliktusok, másrészt a konfliktusok-konfliktuskezelés és a párkapcsolati elégedettség, stabilitás összefüggéseire vonatkozik. A kutatási kérdéseket az Életünk fordulópontjai felmérés harmadik hullámának (2008) adatai alapján vizsgáltam (N = 5930). A leggyakoribb vitatémának az anyagi ügyek és a gyermeknevelés mutatkozott. A konfliktusok felmerülésének gyakorisága számos háttérváltozóval függött össze, a konfliktusos területek számát leginkább az életkor és az iskolai végzettség befolyásolja. A konfliktuskezelési stratégiák közül a problémák nyugodt megbeszélése növeli az elégedettséget, míg a többi (elkerülés, veszekedés, tettelegesség) csökkenti a felek elégedettségét.

Kulcsszavak: párkapcsolati elégedettség, párkapcsolati stabilitás, vitatémák, konfliktuskezelés.

A tanulmányban arra vállalkozom, hogy egy országos, reprezentatív kutatás adatainak másodelemzésével megvizsgálom a párkapcsolati konfliktusok és konfliktuskezelés kapcsolatát különböző szociodemográfiai tényezőkkel, valamint bemutatom a konfliktusok és a konfliktuskezelés párkapcsolati minőséggel és stabilitással való összefüggéseit.

A konfliktus témája a szociológia sokat vitatott tárgyai közé tartozik, legyen szó a társadalmi osztálystruktúrát vizsgáló makroszociológiai megközelítésekről vagy a család világát témául választó mikroszociológiai vizsgálódásokról. A konszenzuselméletet – miszerint a konfliktus mindenféleképpen diszfunkció, és az adott csoportnak ennek megszüntetésén kell dolgoznia a harmónia elérése érdekében – hamar és sok bírálat érte.¹ A kritikák szerint a konfliktus természetes és elkerülhetetlen minden kapcsolatban, különösen a párkapcsolatokban. A konfliktus kifejezés azonban ma is gyakran az ellenséges viták és a diszfunkcionális kapcsolatok képét idézi fel. A kutatások sora hívja fel arra a figyelmet, hogy önmagában a konfliktus léte nem szükségszerűen rossz. *Simmel* hangsúlyozta a konfliktus normalitását mindenféle társadalmi képződmény, így a házassági kapcsolat esetében is: az élet minden pillanatában a harmónia és konfliktus dualizmusával kell együtt élni, és el kell fogadni, hogy a tagokat összetartó tendenciákba széthúzó erők is keverednek.² A családi kapcsolatokban is előállhatnak olyan szituációk, amikor a felek egymás mellett élése zavartalan, szinte konfliktusmentes, azonban a felek a párkapcsolat minőségét alacsonynak élik meg. *Bognár*

1 R. KÖNIG: *Sociologie der Familie*, in UÖ (szerk.): *Handbuch der empirischen Socialforschung*, Enke, Stuttgart, 1976, 150–159.; M. DEUTSCH: *Conflicts: Productive and Destructive*. *Journal of Social Issues*, 1969/1., 7–41.; L. COSER: *The Functions of Social Conflict*, Free Press, New York, 1956. ■ 2 G. SIMMEL: *Conflict and the web of group affiliations*, Free Press, New York, 1964, 57–58.

és *Telkes* az ilyen házasságokat nevezi *üres kagyló* típusúnak, amikor a kapcsolatot már csak a gátak tartják össze.³

A párkapcsolati konfliktusokkal foglalkozó szakemberek többnyire egyetértenek abban, hogy a konfliktus elkerülhetetlen és az élet természetes velejárója. A partnerkapcsolatok két fő jellemzője, az intimitás és az interdependencia is hozzájárul a konfliktusok megjelenéséhez, hiszen egyrészt erősíti a felek közötti kohéziót, ami ellenállóvá teszi őket az egyet nem értésekkel szemben, másrészt azonban egymás előtt sebezhetővé teszi a feleket.⁴

A KONFLIKTUS FOLYAMATA

Montgomery a házastársi konfliktust úgy definiálja, mint az interakciók rövid vagy hosszú távú folyamatát, amelynek során a házaspár egyikének vagy mindkettejüknek nehézséget okoz kapcsolatuk valamely aspektusa.⁵ Ez a tág konfliktusértelmezés magában foglalja az interakciók széles skáláját az apró nézeteltérésektől a kritikus ellenségeségig. *Cseh-Szombathy* a konfliktusokat olyan társadalmi helyzetekként vagy folyamatokként írja le, amelyekben „két vagy több személy vagy csoport között érdekellentét van, amely érzelmi és/vagy szándékbeli ellentétben, időnként ellenséges interakcióban is kifejeződik”.⁶ Ebben a definícióban szintén megjelenik a konfliktus folyamatjellege, *Cseh-Szombathy* továbbá felhívja a figyelmet arra, hogy az ellentét egymással kapcsolatban állók között jön létre, s ez a kapcsolat komplexitásának csak egy része.

A folyamatjellegből az is következik, hogy a lezajló konfliktusoknak különböző szakaszok vannak. *Turner* szerint a házastársi konfliktusok többnyire öt szakaszra oszthatók: 1. egy interakció, amely kiváltja a konfliktust; 2. a konfliktus periódusa; 3. az egyik fél szünetelteti a konfliktusos viselkedést a harmónia érdekében; 4. újbóli felmérése annak, hogy a felek hogyan vélekednek a kialakult konfliktusról; 5. egy következmény, amely lehet a konfliktus folytatása, az elkerülés vagy a békülés.⁷

A családi konfliktusoknak az irodalom alapján a következő fő dimenzióik azonosíthatók: intenzitás és gyakoriság; a nézeteltérések tartalma; a konfliktus megoldásának módja és sikeressége.

A konfliktus fokozódásával több szinten is a probléma eszkalációja figyelhető meg: a) egy jól körülhatárolt kérdés helyett a felek parttalanul csaponganak a témák között; b) többé már nem a téma, hanem a partner van a fókuszban; c) a konfliktus kiterjedhet más személyekre is; d) a jelenről a múltra kerül a hangsúly. *Middelberg* „a konfliktus táncaként” utal erre a kölcsönös, sokszor önvédelemből fakadó hibáztatásra, az empátia hiányára és a támadás és ellentámadás köreire.⁸

3 BOGNÁR G. – TELKES J.: *A válasz lélektana*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1986, 39.

■ 4 M. ARGYLE – A. FURNHAM: Sources of satisfaction and conflict in long-term relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 1983/45., 481–493. ■ 5 V. JEFFRIES: Virtue and marital conflict: A theoretical formulation and research agenda. *Sociological Perspectives*, 2000/2., 231–246. ■ 6 CSEH-SZOMBATHY L.: *A házastársi konfliktusok szociológiája*, Gondolat, Budapest, 1985, 21. ■ 7 V. JEFFRIES: Virtue and marital conflict, i. m. 231. ■ 8 C. MIDDELBERG: Projective identification in common couple dances. *Journal of Marital and Family Therapy*, 2001/3., 341–352.

Anderson és munkatársai a „high conflict”⁹ definiálása során az intenzív konfliktust egyrésztől megkülönböztetik a mindennapi, kevésbé súlyos konfliktusoktól, másrésztől pedig a családon belüli erőszaktól. A konfliktuskontinuum alacsony végét leírva szintén kiemelik, hogy inkább a téma van a központban, nem pedig a partner. Mindkét fél elismeri felelősségét a konfliktus kialakulásáért, és így a megoldásban is szerepet vállal – ez esetben kölcsönös bizalom és reménytelni érzelmi környezet jellemző. Ezzel szemben a skála másik végén a hibáztatás, a fokozott reaktivitás, a frusztráció, a bizalmatlanság és a pesszimizmus magas szintjét tapasztaljuk.¹⁰

A KONFLIKTUS FORRÁSA

A konfliktus intenzitása mellett fontos szerepet játszik, hogy mi mentén alakul ki a vita a felek között, hiszen a konfliktusmegoldási stratégiát is ennek megfelelően szükséges megválasztani. A párkapcsolati konfliktusok öt fő forrását írta le Moore: 1. adatkonfliktusok, melyeket okozhat az információ hiánya, a téves információ, az adatok különböző interpretációja; 2. érdekkonfliktusok; 3. értékkonfliktusok; 4. strukturális konfliktusok, melyek a források egyenlőtlen elosztásából fakadnak; 5. kapcsolati konfliktusok, melyek a viselkedéshez és a kommunikációhoz kötődnek szorosan.¹¹

A konfliktusok tartalmát tekintve különböző mérőeszközök között nagy eltéréseket láthatunk. Összehasonlítottam négy eszközt, amely felméri a házastársi konfliktusok területeit.¹² Összesen huszonegy vitatémát sorolnak fel, azonban rendkívül kicsi az átfedés. Csak hat olyan téma van, amely legalább három eszközben szerepel: a család pénzügyeinek kezelése, a szexuális kapcsolat, a szabadidő felhasználása, barátokkal való kapcsolat, szülőkkel való kapcsolat, vallási kérdések.

A házassági konfliktusok leggyakoribb témái a korábbi kutatások alapján a kommunikáció, az anyagiak, a gyermekek, a szexualitás, a házimunka, a féltékenység és a rokonsággal való kapcsolat mentén alakulnak ki.¹³ Wagner és Weiss kutatásában viszont a szabadidő eltöltése, valamint a házimunka megosztása mutatkozott a leggyakoribb konfliktusforrásként.¹⁴ A tanulmányomban használt kutatás erdélyi almintájában

9 A kifejezés fordítása nehézkes, a hazai szakirodalomban a magas konfliktussal járó válás mint a high conflict divorce megfelelője szerepel, azonban szerencsésebbnek tartom a mély konfliktus kifejezés használatát. ■ 10 S. ANDERSON – S. ANDERSON – K. PALMER – M. MUTCHLER – L. BAKER: Defining High Conflict. *The American Journal of Family Therapy*, 2010/1., 11–27. ■ 11 C. MOORE CHRISTOPHER: *The Meditation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, Jossey-Bass Publishers, 1996. ■ 12 H. J. LOCKE – K. M. WALLACE: Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and family living*, 1959/3., 251–255.; G. B. SPANIER: Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 1976/1., 15–28.; E. G. BEIER – D. P. STERNBERG: Marital communication. *Journal of Communication*, 1977/3., 92–97.; C. I. NOTARIUS – N. VANZETTI: The marital agendas protocol. *Marriage and family assessment: A sourcebook for family therapy*, 1983/209–227. ■ 13 D. E. MEAD – G. M. VATCHER – B. A. WYNE – S. L. ROBERTS: The comprehensive areas of change questionnaire: Assessing marital couples' presenting complaints. *American Journal of Family Therapy*, 1990/1., 65–79.; J. M. GOTTMAN: *Marital Interaction: Experimental Investigations*, Academic Press, New York, 1979. ■ 14 M. WAGNER – B. WEISS: Frequency of conflict, conflict behaviour and relationship stability. *Fifth Meeting of the European Network for the Sociological and Demographic Study of Divorce*, 2007

a leggyakrabban előforduló vitatémák az anyagi természetű konfliktusok, a házimunka megosztása és a gyermekneveléssel kapcsolatos kérdések voltak.¹⁵ Lloyd szerint néha a látszólag egyszerű témák vonatkozhatnak a felek közötti mélyebb kapcsolati küzdelemre, amely a hatalom és az intimitás központi témájára épül. A kapcsolati stabilitás szempontjából a szubjektíve fontosnak ítélt témákban tartósan fennálló, illetve visszaterő konfliktusok a leginkább problematikusak.¹⁶

KONFLIKTUSKEZELÉSI STRATÉGIÁK

Gyakran használt konfliktustipológia a kapcsolatra gyakorolt hatás alapján a konstruktív, illetve destruktív konfliktusok megkülönböztetése. Deutsch sokat idézett művében (*Conflicts: Productive and Destructive*) különbséget tesz a verseny és a konfliktus között, és ez alapján a kooperatív és versengő konfliktuskezelést tárgyalja. A versenyben az interdependens felek célja ellentétes: az egyik akkor és annyit nyerhet, amikor és amennyit a másik veszít¹⁷ – mint ahogy az a játékelmélet zéró összegű játsszáiból ismert. Három olyan folyamatot említ, amely a konfliktus eszkalációjához kapcsolódik: 1. versengő folyamatok, melyek során az egyik fél megkísérli „megnyerni” a konfliktust; 2. téves és egyoldalú észlelés; 3. egyfajta elkötelezettség, amelyet a kognitív és szociális konzisztencia iránti igény táplál.¹⁸ Ezek erősítik a konfliktus spirálját, és generálják az akciók és reakciók sorát, amelyek hozzájárulnak a konfliktus intenzitásának növekedéséhez. A destruktív konfliktus alapvetően versengésre épülő, antiszociális és a kapcsolatot leépítő. A destruktív magatartás negativitást, barátságtalanságot, s néha ellenségességet mutat, ahol a hangsúly a különbségeken van. A produktív konfliktusnak ezzel szemben pozitív következményei vannak: 1. nyílt és őszinte kommunikációt eredményez, ami csökkenti a bizalmatlanságot okozó félreértések valószínűségét; 2. elősegíti a másik jogos érdekeinek és szükségleteinek felismerését és olyan megoldás keresését, amely mindkét fél igényeinek megfelel; 3. bizalomteli és barátságos attitűdhez vezet, ami növeli a hasonlóságok és közös érdekek iránti érzékenységet.¹⁹

Mások is rámutattak arra, hogy jótékony hatásúak lehetnek azok a konfliktusok, melyek során megjelennek a pozitív érzelmek, az intimitás és a másik fél meghallgatása.²⁰ Gottman kiemeli a konfliktuskezelés fontosságát: az, ahogyan a párok a mindenképpen megjelenő nézeteltéréseket kezelik, meghatározza a kapcsolat minőségét és stabilitását is.²¹

Az említett versengő és együttműködő konfliktuskezelési stílus mellett számos kutatásban megjelenik az elkerülés mint konfliktuskezelési mód. Kurdek mérőeszközében

15 ANTAL I. – SZIGETI J.: A konfliktusok megoldásának módozatai a párkapcsolatokban. *Erdélyi társadalom*, 2008/1–2., 147–161. ■ 16 S. A. LLOYD: A behavioral self-report technique for assessing conflict in close relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 1990/2., 265–272. ■ 17 M. DEUTSCH: *Conflicts: Productive and Destructive*, i. m. ■ 18 Uo. ■ 19 Uo. ■ 20 M. RANDS – G. LEVINGER – G. D. MELLINGER: Patterns of Conflict Resolution and Marital Satisfaction. *Journal of Family Issues*, 1981/3., 297–321.; J. M. GOTTMAN: Predicting the longitudinal course of marriages. *Journal of Marital and Family Therapy*, 1991/1., 3–7. ■ 21 Uo

négy konfliktuskezelési stílust különböztet meg: 1. pozitív problémamegoldás; 2. konfliktusos ütközet; 3. visszavonulás és 4. engedékenység.²²

Többen úgy utaltak tehát az elkerülésre, mint a konfliktuskezelés antiszociális módjára, amely valójában akadályokat gördít a valódi vitarendezés elé, és negatív összefüggésben áll a párkapcsolat működésével. *Fitzpatrick* azonban felhívta a figyelmet, hogy a rövid távú elkerülés, a konfliktussal való foglalkozás ideiglenes elhalasztása hozzájárulhat a sikeresebb megoldáshoz, sőt egyes megoldhatatlan kérdések hosszú távú kerülése előnyös lehet. A döntő tényező szerinte, hogy az elkerülés közös vagy individuális döntés alapján történik-e.²³

A Magyarországon is jól ismert, *Thomas és Kilmann* által leírt konfliktuskezelési stílusok (versengő, elkerülő, alkalmazkodó, kompromisszumkereső és együttműködő) az önérdék-érvényesítés és a kapcsolat fontossága dimenziója mentén írhatók le.²⁴ A konfliktuskezelési módok kutatásában gyakran használták ezt vagy ennek továbbfejlesztett változatait.²⁵ Itt a konfliktuskertülő magatartás mindkét dimenzióban alacsony értéket képvisel. *Antal és Szigeti* egy egyszerű kérdésblokk segítségével különít el agresszív, aszszertív és passzív konfliktuskezelési módozatokat.²⁶

Kutatások sora igazolta, hogy a konstruktív és destruktív konfliktusviselkedés összefügg a házasság minőségével és stabilitásával. *Kurdek* longitudinális vizsgálatában rámutatott, hogy az engedékenység kivételével a konfliktuskezelési stílusok használata előrejelzi a kapcsolattal való elégedettséget – míg a pozitív problémamegoldás növeli az elégedettséget, a konfliktusos ütközet és a visszavonulás az ellenkező irányban hatnak.²⁷

Ez a kapcsolat feltehetően kölcsönös – a konfliktusra adott reakció függ a kapcsolat minőségétől, de egyben befolyásolja is azt.²⁸ A konfrontálódás és az elkerülés módszerei összefüggést mutatnak az elégedettség mértékével egy párkapcsolatban, és végső soron a párkapcsolat lehetséges felbomlásával is. Ugyanakkor a kapcsolattal való elégedettség foka hat arra, hogyan kommunikálnak a felek egy konfliktus esetén.

HIPOTÉZISEK

A különböző szociodemográfiai változók várhatóan meghatározzák a konfliktusok gyakoriságát, témáit és a konfliktuskezelés módját.

1. Feltevésem szerint a nők és férfiak konfliktuskezelési stratégiái különböznek: a férfiak inkább választanak elkerülő magatartást a felmerülő konfliktusok esetén, mint a nők.

22 L. A. KURDEK: Predicting Change in Marital Satisfaction from Husbands' and Wives' Conflict Resolution Styles. *Journal of Marriage & Family*, 1995/1., 153–164. ■ 23 M. A. FITZPATRICK – S. FALLIS – L. VANCE: Multifunctional coding of conflict resolution strategies in marital dyads. *Family Relations*, 1982/1., 61–70. ■ 24 K. W. THOMAS: *Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument*, Xicom Tuxedo, New York, 1974. ■ 25 R. M. AFZALUR: A measure of styles of handling interpersonal conflict. *Academy of Management Journal*, 1983/2., 368–376.; G. LEVINGER – P. PIETROMONACO: *Conflict Style Inventory*, University of Massachusetts, Amherst, 1989. ■ 26 ANTAL I. – SZIGETI J.: A konfliktusok megoldásának módozatai a párkapcsolatokban, i. m. ■ 27 L. A. KURDEK: Predicting Change in Marital Satisfaction from Husbands' and Wives' Conflict Resolution Styles, i. m. ■ 28 G. J. FLETCHER – G. THOMAS: Behavior and on-line cognition in marital interaction. *Personal Relationships*, 2000/1., 111–130.

2. Az életkor előrehaladásával csökken a konfliktusok gyakorisága, és nő a konstruktív vitarendezés aránya.
3. A magasabb iskolai végzettségűekre jellemzőbb a konfliktusok konstruktív megoldása. A vonatkozó szakirodalomban következetes összefüggés mutatkozik a konfliktuskezelési stílusok és a kapcsolat minősége között,²⁹ azonban a konfliktuskerülő magatartás körüli eredmények nem egyértelműek.³⁰
4. Feltételezésem szerint a párkapcsolat minősége és stabilitása a konfliktusok nyugodt megbeszélésével mutat pozitív kapcsolatot, míg a többi kezelési móddal negatív összefüggést mutat.

A MINTA BEMUTATÁSA

A kérdés vizsgálatához a KSH-NKI 2001-ben *Életünk fordulópontjai* néven indított kutatássorozatának harmadik hullámából (2008) származó adatokat használtam.

A kutatás harmadik hullámának mintája 11 768 főből áll. A válaszadók fele családi állapotát tekintve házas, közel egynegyede egyedülálló, körülbelül egytizede elvált, és szintén 10%-a özvegy. A kutatási kérdés szempontjából azonban elsősorban nem a hivatalos családi állapot a mérvado, hanem a tényleges családi helyzet. Ezért a vizsgált célcsoport kritériumainak megfelelően a mintát a párkapcsolatban élő 18 és 65 év közötti megkérdezettekre szűkítettem (N=5930). A szűkített mintában a nők aránya 53,1%, átlagéletkor 49,23 év. A válaszadók egyötöde nyolc általános vagy az alatti iskolai végzettséggel rendelkezik, közel 30% szakiskolát végzett, a válaszadók 31%-a érettségizett szakközépiskolában vagy gimnáziumban, a válaszadók 19%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel. A mintába kerültek 55%-a dolgozik, 24%-uk nyugdíjas, 8%-uk rendelkezik valamilyen tartós egészségkárosodással, 6%-uk gyermekgondozással kapcsolatos ellátásban részesül, a munkanélküliek aránya 4,2%.

MÉRŐESZKÖZÖK

A konfliktusok gyakoriságát a különböző vitatémák egyenkénti skálázásával mérték, aszerint, hogy milyen gyakran vitatkoznak az adott kérdésen (1 – sohasem; 4 – nagyon gyakran). A konfliktuskezelésre vonatkozó itemekre („Megtartja magának a véleményét”; „Nyugodtan megbeszéljük a problémát”; „Veszekednek kiabálnak egymással”; „Tettlegességgel fajul a dolog”) ötfokú skálán válaszoltak (1 – sohasem; 5 – nagyon gyakran). A tettlegességre vonatkozó kérdést a válaszadók megoszlása miatt dummy-változóvá alakítottam (1 – sohasem; 2 – előfordul).

A párkapcsolattal való elégedettséget 0-tól 10-ig terjedő skálán mérték, ahol a 0 az „Egyáltalán nincs megelégedve”, a 10 pedig a „Teljesen elégedett” állításnak felelt

29 J. M. GOTTMAN: Predicting the longitudinal course of marriages, i. m.; L. A. KURDEK: Predicting Change in Marital Satisfaction from Husbands' and Wives' Conflict Resolution Styles, i. m.; A. P. GREEFF – T. DE BRUYNE: Conflict Management Style and Marital Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 2000/4., 321–334. ■ 30 M. A. FITZPATRICK – S. FALLIS – L. VANCE: Multifunctional coding of conflict resolution strategies in marital dyads, i. m.

meg. A kapcsolat stabilitását a válási hajlamra vonatkozó kérdéssel mérték: „Az elmúlt egy évben felmerült-e a válás/különköltözés gondolata?” (1 – nem; 2 – igen, gondolt rá; 3 – igen, gondoltak rá; 4 – komolyan fontolgatták; 5 – a válasz folyamatban van). A válási hajlamot a mutatók alacsony aránya miatt dummy-változóvá alakítottam (1 – nem; 2 – igen).

EREDMÉNYEK

1. A konfliktus mint függő változó

A konfliktusterületek gyakoriság szerinti sorrendjét vizsgálva láthatjuk, hogy a válaszadók leggyakrabban az anyagi ügyek miatt, a gyermekneveléssel kapcsolatos kérdésekben, a szabadidő eltöltésén és a házimunka megosztásán vitatkoztak (1. táblázat).

1. táblázat: A vitatkozás területei gyakoriság szerint

A vita témája	Átlag	Gyakran és nagyon gyakran vitatkozók (%)
Anyagi ügyek	1,72	11,9
Gyermeknevelés	1,66	9,9
Szabadidő eltöltése	1,44	5,6
Házimunka megosztása	1,44	3,8
Közös célok, tervek	1,41	3,4
Szülőkkel való kapcsolat	1,35	4,4
Barátokkal való kapcsolat	1,29	3,1
Alkoholfogyasztás	1,25	4,3
Féltékenység	1,19	2,8
Gyermekvállalás	1,08	1,1

Már a különböző szociodemográfiai változók mentén kialakuló sorrendek különbözőségéből is láthatjuk, hogy a vitatémák gyakoriságát meghatározzák e tényezők. A továbbiakban a kor, a nem, az iskolai végzettség, a párkapcsolat típusa (élettársi vagy házastársi kapcsolat) és a családi jövedelem összefüggéseit vizsgálom a partnerkapcsolatban felmerülő viták tekintetében. Több változó mutat szignifikáns kapcsolatot a vitatkozás

különböző területeivel, azonban a kapcsolat erősségét jelző Cramer's V asszociációs mérőszám értékei óvatosságra intenek. A feltárt összefüggéseknél a mérőszám kivétel nélkül gyenge kapcsolatot jelez.

Nem és a vitatémák gyakorisága

A nem tekintetében az egyes vitatémák esetében tapasztalt különbségek nem feltétlenül a viták gyakoriságáról, hanem a viták gyakoriságának percepcióbeli különbségeiről és a nemek eltérő vitaértelmezéséről szólhatnak (hiszen egy párkapcsolatban elvileg ugyanannyi vitahelyzetet él meg a nő és a férfi, bár sok esetben elképzelhető, hogy az egyik fél passzív marad, és így a szituációt nem is értelmezi vitaként).³¹

Minden területen azt figyelhetjük meg, hogy a nők gyakoribbnak élik meg nézeteltéréseiket.

A gyermekneveléssel kapcsolatos, a közös célok miatti és az alkoholfogyasztással összefüggő vitáknál láthatjuk, hogy ez a nemek közötti észleléstorzulás szignifikáns kapcsolatot eredményez ($p < ,001$).

Életkor és a vitatémák gyakorisága

Minden korosztálynak megvannak a maga életfeladatai és az azzal járó konfliktusai – a családi funkciók átalakulásával változnak a családi konfliktusok is. A kutatásból származó adatok szintén ezt igazolják. A legtöbb és legerősebb összefüggést az életkor tekintetében találjuk. A vitatémák felénél azt a tendenciát figyelhetjük meg, hogy az életkor növekedésével csökken a viták gyakorisága, míg a másik felénél egy fordított U alakú mintázatot látunk. A 2. táblázat a különböző vitatémák életkorok szerinti átlagait mutatja be. Szürkével jelöltem, hogy melyik korosztályban jellemzőbb az adott vitatéma.

2. táblázat: Jellemző vitatémák a különböző korosztályokban (átlag)

	20–30 év	31–40 év	41–50 év	51–60 év	60 év felett
Anyagi ügyek	1,79	1,75	1,80	1,69	1,46
Házimunka	1,48	1,44	1,44	1,41	1,39
Gyermeknevelés	1,61	1,76	1,76	1,51	1,38
Szabadidő	1,53	1,48	1,43	1,39	1,42
Közös célok	1,38	1,40	1,45	1,40	1,36

³¹ Mivel az adatok nem diádok megkérdéséből származnak, előfordulhat, hogy a mintában szereplő nők ténylegesen több konfliktusban érintettek.

Szülők	1,52	1,41	1,34	1,22	1,16
Gyermekvállalás	1,13	1,13	1,06	1,01	1,01
Alkoholfogyasztás	1,19	1,19	1,30	1,30	1,24
Barátok	1,38	1,31	1,28	1,24	1,18
Féltékenység	1,32	1,21	1,18	1,09	1,07

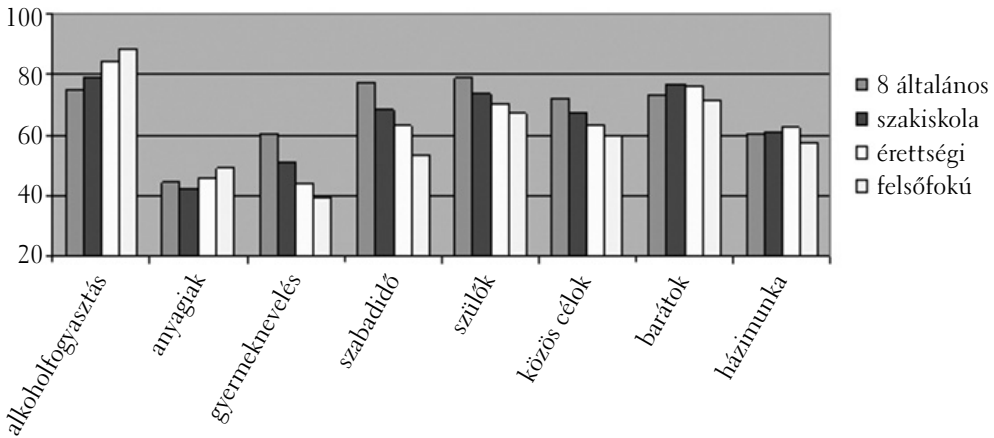
A táblázatból jól láthatjuk, hogy az életkor növekedésével egyre csökken a konfliktusos témák száma, ez egyrészt betudható az életciklusból fakadó tipikus feladatoknak (gyermekvállalás, gyermeknevelés), másrészt a párok egymáshoz való alkalmazkodásának. A huszonevesek csoportjában jelenik meg a legtöbb konfliktustéma, hiszen többnyire ez az időszaka a közös élet kialakításának, az összecsiszolódásnak, az egymáshoz való alkalmazkodásnak.

A közös célok és tervek később jelennek meg vitatémaként, és ez a 40–50 közöttiek-nél lesz a legjellemzőbb, míg az alkoholfogyasztással kapcsolatos konfliktusok a 40–60 éves korosztályra a legjellemzőbbek.

Iskolai végzettség és a vitatémák gyakorisága

A kereszttáblák vizsgálata során a Khi²-próba a gyermekvállalás kivételével mindegyik konfliktusterülettel szignifikáns kapcsolatot jelzett az iskolai végzettséggel. Az anyagi ügyekkel és az alkoholfogyasztással kapcsolatos viták negatív kapcsolatban állnak a tanulmányokkal: a magasabb iskolai végzettség felé haladva növekszik az anyagi ügyekkel és az alkohollal kapcsolatosan sohasem vitatkozók aránya, míg a többi területen ezzel ellentétes tendenciát figyelhetünk meg (1. ábra). A grafikon a sohasem vitatkozók arányát mutatja, azonban az anyagiak körüli vitáknál a gyakran vitatkozók kategóriájában még egyértelműbb a tendencia (nyolc általános – 15,8%; szakiskola – 12,1%; érettségi – 8,9%; felsőfokú – 6,6%). A csökkenés a gyermekneveléssel és a szabadidővel kapcsolatos viták esetén a legmeredekebb.

1. ábra: Sohasem vitatkozók aránya az iskolai végzettség szerint (%)

Családi jövedelem és a vitatémák gyakorisága

A családi jövedelemnél mint lehetséges háttérváltozónál mindenképp figyelembe kell venni, hogy közel sem független az életkortól, a nemtől és főként az iskolai végzettségtől. A jövedelem és a különböző vitatémák kapcsolatát ezért minden esetben az iskolai végzettséggel együtt vizsgáltam. A változók kapcsolatát háromdimenziós kereszt-táblában vizsgálva láthatjuk, hogy mindegyik kapcsolat specifikálódott. Az anyagi ügyekkel kapcsolatos viták gyakorisága – ahol a legnagyobb „önálló” hatását várnánk a családi jövedelem nagyságának – csak az alacsony iskolai végzettségűek (nyolc általános vagy alatta – $p < 0,05$; szakmunkás – $p = 0,01$) esetében mutat szignifikáns összefüggést. A szabadidő körüli vitáknál a legalacsonyabb ($p < ,001$) és legmagasabb ($p < ,005$) iskolai végzettségű csoportokban látunk kapcsolatot a jövedelem és a vita gyakorisága között. A többi konfliktusterületnél egy-egy kategóriában találunk szignifikáns összefüggést.

A kapcsolat típusa és a vitatémák gyakorisága

Hasonlóképpen a jövedelemhez itt is figyelembe kell vennünk más változók (elsősorban az életkor) hatását. Az élettársi kapcsolatokon belül szükséges megkülönböztetni a házasságot megelőző együttélést (mint próbaházasság), valamint a házasság alternatívájaként felfogható kapcsolatot. Míg a második típus bármelyik életszakaszban előfordulhat, a próbaházasság többnyire a fiatalabb korosztályra jellemző. Az elvárásoknak megfelelően a szignifikáns összefüggések a legfiatalabbaknál figyelhetők meg – a szabadidő eltöltése ($p < 0,01$), a barátokkal való kapcsolat ($p < 0,01$), a gyermekvállalás ($p < 0,01$) és a házimunka megosztása ($p < 0,05$) tekintetében a többi korosztályhoz képest magasabb a vita gyakorisága. Kivételnek számít ez alól a féltékenység miatti viták gyakorisága, ahol több életkori kategóriában is megmarad az összefüggés ($p < 0,01$).

A vita gyakorisága mellett fontos szerepet játszik az is, hogy a felmerülő konfliktusokkal hogyan próbálnak megküzdeni a felek, hogyan kezelik a nézeteltéréseket.

3. táblázat: A konfliktuskezelési módok gyakoriságai (%)

	Sohasem	Ritkán	Néha	Elég gyakran	Nagyon gyakran
Megtartja magának a véleményét	30,4	30,6	22,1	9,8	7,2
Nyugodtan megbeszéli a problémákat	4,8	11,8	15,1	34,1	34,2
Veszekednek, kiabálnak egymással	60,5	27,2	9	2,6	0,6
Tettlegeességig fajul a dolog	98,8	0,7	0,3	0,2	0,1

A konfliktuskezelés módjainak a szociodemográfiai változókkal való kapcsolatát varianciaanalízissel vizsgáltam, kivéve a tettlegeesség változót (ahol a kétértékű változót kereszt táblával elemeztem).

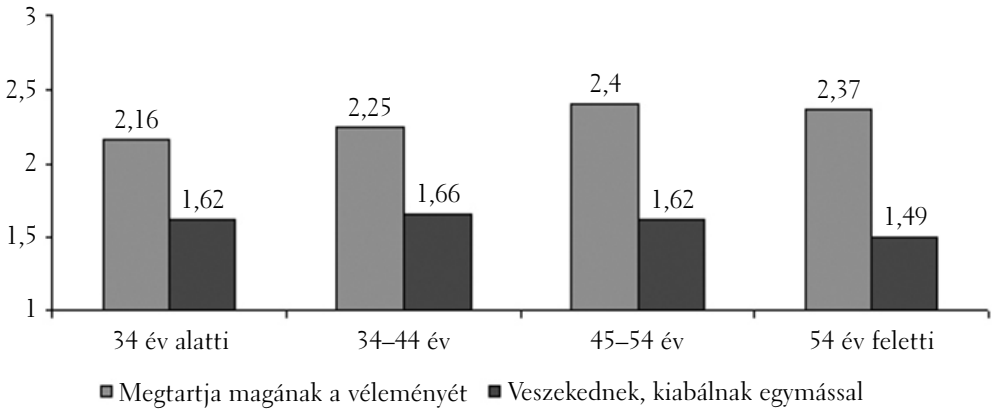
Nem és a konfliktuskezelés módja

A négy mód közül kettő között van statisztikailag igazolható kapcsolat: a problémák nyugodt megbeszélése ($F(1;5892)=13,22$; $p<0,01$) és a veszekedés, kiabálás ($F(1;5899)=18,87$; $p<0,01$). Míg a békés konfliktusrendezést a férfiak, a veszekedést és kiabálást a nők élték meg gyakoribbnak.

Életkor és a konfliktuskezelés módja

A problémák nyugodt megbeszélése nem áll szignifikáns kapcsolatban az életkorról, viszont a többi mód igen. Konfliktuskerülő magatartás jellemzőbb az idősebb korcsoportban. A Scheffe-próba szerint két homogén csoport rajzolódik ki: a 45 év alattiak és felettiek szignifikáns eltérést mutatnak e tekintetben ($F(3;5878)=12,55$; $p<0,01$). A veszekedés, kiabálás mint konfliktusreakció az első három korcsoportban hasonló értékeket mutat, a legidősebbeknél tapasztalunk jelentős csökkenést ($F(3;5897)=12,34$; $p<0,01$). Az életkor és a tettlegeesség előfordulása a Khi2-próba szerint szignifikáns ($p<0,01$), a 45–54 évesek között a leggyakoribb az előfordulása.

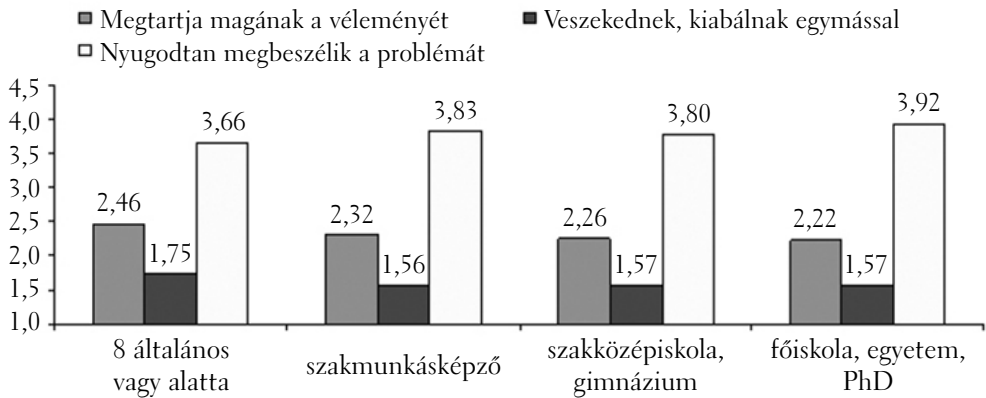
2. ábra: A konfliktuskezelés átlagai korcsoportok szerint

Iskolai végzettség és a konfliktuskezelés módja

A konfliktuskezelés módját az iskolai végzettség, mégpedig a legalsó és legfelső kategória okozta különbségek markánsan meghatározzák. A problémák nyugodt megbeszélését vizsgálva láthatjuk, hogy az alacsony iskolai végzettségűek a legalacsonyabb átlaggal szignifikánsan különböznek mindegyik csoporttól, míg a felsőfokú végzettségűek esetén a Scheffe-próba szerint a nyolc általánost végzettek kivételével az érettségizettektől is statisztikailag jelentős különbséget találunk ($F(3;5889)=9,42$; $p<0,01$). A konfliktuskerülő magatartás és a veszekedés, kiabálás tekintetében szintén az alacsony iskolai végzettségűek azok, akik markánsan eltérnek, a magasabb végzettségűek homogén csoportot képeznek (megtartja a véleményét: $F(3;5877)=8,21$; $p<0,01$; kiabálnak, veszekedszenek: $F(3;5896)=12,57$; $p<0,01$). Az iskolai végzettség a tettelesség előfordulásával is összefüggést mutat: a magasabb végzettség felé csökken az előfordulás aránya (8 általános – 3,9%; szakiskola – 1,2%; érettségi – 0,8%; felsőfokú – 0,1%; $p<0,01$).

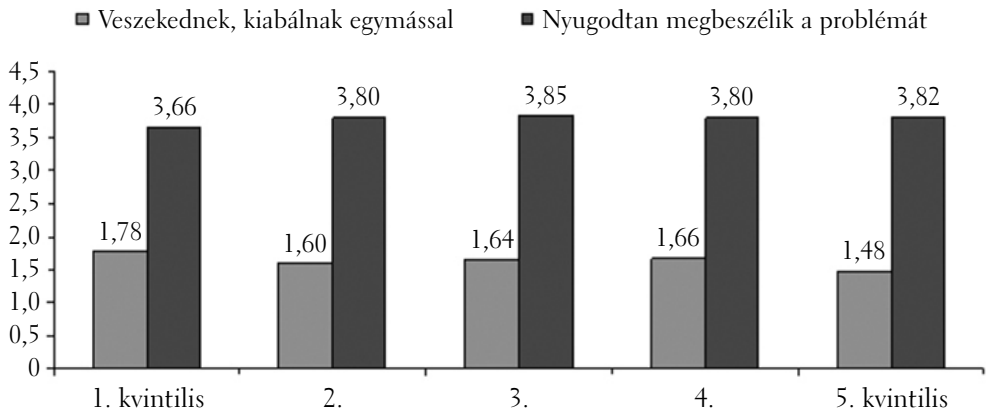
3. ábra: A konfliktuskezelés átlagai iskolai végzettség szerint

Családi jövedelem és a konfliktuskezelés módja

A jövedelem nagysága nem befolyásolja a konfliktuskezelésre utaló kezelési módot, viszont a másik három konfliktusreakcióval szignifikáns kapcsolatot mutat. A legelső kvintilisnél láthatjuk a legalacsonyabb átlagot a problémák higgadt megbeszélése esetén, de ez is csak a 3. csoporttól különbözik szignifikánsan ($F(4;3824)=2,93; p<0,05$). A veszekedés gyakorisága terén a leggazdagabb csoportban láthatjuk a legalacsonyabb átlagot, míg a legelső kvintilisben a legmagasabbat ($F(4;3827)=11,97; p<0,01$). A tettlegesség előfordulásánál is jelentős eltéréseket látunk a jövedelmi csoportok között, a legalacsonyabb keresetűeknél a legnagyobb a tettlegesség aránya (4,4%, a többi csoportnál pedig 1% vagy az alatti; $p<0,01$).

4. ábra: A konfliktuskezelés átlagai a családi jövedelem kategóriái szerint

A kapcsolat típusa és a konfliktuskezelés módja

A problémák nyugodt megbeszélése és a konfliktusok elkerülése nem mutat összefüggést a kapcsolat típusával, azonban az agresszív konfliktuskezelési módok esetében azt tapasztaljuk, hogy az élettársi kapcsolatokban élők nagyobb arányban reagálnak így a fellépő problémákra (veszekedés: $F(1;5899)=6,07$; $p<0,05$; tettlegesség: $p<0,05$) – függetlenül a válaszadó nemétől és iskolai végzettségétől.

2. A konfliktus mint független változó

A következőkben a kapcsolat minőségét és stabilitását kívánom vizsgálni a konfliktusok gyakorisága és a konfliktuskezelési módok használata fényében.

A párkapcsolati elégedettség gyakorisági eloszlását vizsgálva láthatjuk, hogy a megkérdezettek közel fele teljes mértékben elégedett a kapcsolatával, a válaszadók további 30%-a a 10-es skálán 8-as vagy 9-es értéket jelölt meg (átlag=8,52; medián=9; módusz=10). Az elmúlt egy évben a válaszadók 7%-ánál merült fel a válás gondolata.

A vitatémák gyakorisága és a párkapcsolati elégedettség, stabilitás

Az elégedettséget vizsgálva Pearson-féle korrelációkat³² számoltam; az alacsony mérési szintű válási hajlam esetén pedig kereszt táblákat elemeztem (4. táblázat). A párkapcsolati elégedettséggel mindegyik vitatéma esetében szignifikáns (legfeljebb közepes erősségű) korrelációt láthatunk. Amint ez várható volt, a viták gyakorisága csökkenti a párkapcsolattal való elégedettséget. A nőknél szinte mindegyik vitatéma esetén erősebb kapcsolatot fedezhetünk fel, az alkoholfogyasztás és az anyagi ügyek témájában láthatjuk a legerősebb korrelációt.

4. táblázat:

Vitatémák gyakorisága és a kapcsolattal való elégedettség, kapcsolat stabilitása³³

	Elégedettség a párkapcsolattal <i>Korrelációs együtthatók</i>		A párkapcsolat stabilitása <i>Cramer's V értékek</i>	
	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők
A házimunka megosztása	-0,218**	-0,275**	0,155**	0,243**
Anyagi ügyek	-0,271**	-0,369**	0,213**	0,357**

³² A korrelációs együttható -1 és 1 között vehet fel értékeket, ami a kapcsolat erősségét és irányát is jelzi.

■ ³³ A Pearson-féle korrelációs együttható -1 és 1 között vehet fel értékeket, így a kapcsolat erőssége mellett annak irányát is jelzi. A Cramer's V asszociációs mutató 0 és 1 között vehet fel értékeket, a változó a kapcsolat erősségét jelzi, azonban irányát nem.

A szabadidő eltöltése	-0,187**	-0,208**	0,142**	0,218**
Barátokkal való kapcsolat	-0,173**	-0,239**	0,192**	0,244**
Szülőkkel való kapcsolat	-0,181**	-0,199**	0,156**	0,229**
Gyermeknevelés	-0,262**	-0,253**	0,178**	0,186**
Gyermekvállalás	-0,087**	-0,087**	0,121**	0,149**
Közös célok, tervek	-0,272**	-0,299**	0,226**	0,253**
Alkoholfogyasztás	-0,241**	-0,420**	0,200**	0,352**
Féltékenység miatt	-0,201**	-0,241**	0,262**	0,298**

** A korreláció, illetve a khi2-próba szignifikáns 0,01 szinten.

A konfliktuskezelés módjai szintén szignifikáns kapcsolatot mutatnak mind az elégedettség, mind a stabilitással. A problémák nyugodt megbeszélése növeli a párkapcsolati elégedettséget (főként a nőknél); a többi kezelési mód viszont ellentétes irányú összefüggést mutat (főként a nőknél). A konfliktuskerülő magatartás szignifikáns kapcsolatot mutat a változókkal (bár a stabilitásnál csak 0,05-ös szinten), de az összefüggés erejét jelző értékek alacsonyak.

5. táblázat:

A konfliktuskezelés módja és a kapcsolattal való elégedettség, kapcsolat stabilitása

	Elégedettség a párkapcsolattal <i>Korrelációs együtthatók</i>		A párkapcsolat stabilitása <i>Cramer's V értékek</i>	
	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők
Megtartja magának a véleményét	-0,076**	-0,101**	0,098*	0,057*
Nyugodtan megbeszéljük a problémát	0,258**	0,413**	0,163**	0,291**
Veszekednek, kiabálnak egymással	-0,282**	-0,403**	0,278**	0,352**
Tettlegességig fajul a dolog	0,148** (Cramer's V)	0,211** (Cramer's V)	0,145**	0,241**

* A korreláció, illetve a khi2-próba szignifikáns 0,05 szinten.

** A korreláció, illetve a khi2-próba szignifikáns 0,01 szinten.

Többváltozós lineáris regressziót végeztem a párkapcsolati elégedettség előrejelzésére a konfliktuskezelési módok függvényében. A regressziós egyenes szignifikánsnak bizonyult ($F(4;5856)=384,53$; $p < 0,01$), az R^2 értéke 0,208.

A modellbe vont változók mindegyike szignifikáns ($p < 0,01$) összefüggést mutat az elégedettséggel, és együttesen a variancia 20,8%-át magyarázzák. A problémák nyugodt megbeszélését leszámítva mindegyik változó negatív kapcsolatban áll az elégedettséggel. Megemlítendő azonban, hogy a „megtartja magának a véleményét” (Béta = -0,082) és a „tettelességig fajul a dolog” (Béta = -0,098) kisebb mértékben járul hozzá a modell magyarázóerejéhez. A problémák nyugodt megbeszélése (Béta = 0,258) és a veszekedés (Béta = -0,251) körülbelül egyenlő mértékben, de ellenkező előjellel járul hozzá a magyarázathoz.

DISZKUSSZIÓ: AZ EREDMÉNYEK ELEMZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Elsőként a hipotézisekben megfogalmazott témákat tárgyalom az eredmények fényében.

1. A nők és férfiak konfliktuskezelési stratégiái különböznek: a férfiak inkább választanak elkerülő magatartást a felmerülő konfliktusok esetén, mint a nők

A konfliktuskezelési módok közül csak a problémák nyugodt megbeszélése és a veszekedés mutatott szignifikáns összefüggést a nemmel. A férfiak gyakoribbnak élik meg a problémák nyugodt megbeszélését, és ritkábbnak a veszekedést, mint a nők. Ez a nők vitarendezéssel kapcsolatos magasabb elvárásaira, illetve fokozottabb szenzitivitásra utalhat. Érdekes azonban, hogy a tettelességnél ez nem okoz jelentős különbséget. Bár itt fel kell hívni a figyelmet arra, hogy azoknak az aránya, akiknél előfordul a tettelesség, mindkét nemnél csupán 1-1%. A kérdőíves módszer korlátozottan ad csak lehetőséget egy ilyen intim téma vizsgálatára, illetve egy kérdésben próbálták megragadni a jelenséget, feltehetően ezek is a válaszok torzulása hátterében állnak – hiszen egyéb vizsgálatokból tudjuk, hogy a tettelesség előfordulásának aránya 10%-nál nagyobb.³⁴

2. Az életkor előrehaladásával csökken a konfliktusok gyakorisága, és nő a konstruktív vitarendezés aránya

A konfliktusok gyakoriságára vonatkozó hipotézist általánosságban elfogadhatjuk, hiszen tendenciaszerűen csökken a jellemző vitatémák száma az életkorral haladva (lásd a 2. táblázatot). A csökkenés azonban nem egyenes vonalú. Vannak olyan vitatémák (gyermeknevelés, közös célok, alkoholfogyasztás), melyek a harmincas vagy negyvenes éveikben járóknál érik el a legmagasabb értéket. Várható, hogy a gyermeknevelés körüli viták itt váljanak meghatározóvá, azonban a közös céloknál és az alkoholfogyasztásnál

34 TÓTH O.: A családon belüli, partner elleni erőszak. *Századvég*, 2003/27., 101–113.

nem ennyire egyértelmű. Az alkoholfogyasztás minden életkorban megjelenik, azonban különböző motivációkkal. Az alkohol körüli viták feltehetően a problémaivással mutatnak összefüggést.

A békés konfliktusrendezés (a problémák nyugodt megbeszélése) nem függ össze az életkorral – a válaszadók minden korcsoportban ezt választják a leggyakrabban. Némi képp meglepő eredménynek vélem, hiszen egy adott pár összecsiszolódásának, egymáshoz való alkalmazkodásának eredménye lehet az is, hogy a felmerülő konfliktusokat a felek nem a különbségekre, hanem a közös pontokra fókuszálva, higgadtan megbeszélve kezelik. Persze kérdéses, hogy az így leírt konstruktív konfliktuskezelés mennyire mérhető ezzel az egy itemmel. Az eredmény arra is utalhat, hogy a kialakult konfliktuskezelési stratégiák nem vagy nehezen változtathatók. Ennek azonban ellentmond az is, hogy a többi konfliktusreakció szignifikáns kapcsolatot mutat az életkorral.

A konfliktuskerülés a negyvenöt év felettiek korcsoportjában jellemzőbb, míg a kiabálást és veszekedést a legidősebb korcsoport választja legritkábban probléma felmerülése esetén. Annak eldöntése, hogy a konfliktuskerülés konstruktív vagy destruktív vitakezelésnek számít-e, nem egyértelmű, ahogy már utaltam rá. A vizsgált kutatás adataiban azt tapasztaltuk, hogy a párkapcsolati elégedettség csökkenése figyelhető meg az elkerülés gyakori választásával.

Az eredmények alapján a hipotézist el kell vetni, hiszen 1. a problémák nyugodt megbeszélése nincs szignifikáns összefüggésben az életkorral; 2. az elkerülés (mint inkább destruktív stratégia) az idősebbekre jellemzőbb; 3. a tettegesség a középső korcsoportban (45–54 év) a legjellemzőbb.

3. A magasabb iskolai végzettségűekre jellemzőbb a konfliktusok konstruktív megoldása

A hipotézis az adatok alapján igazolható, mindegyik változó szignifikáns kapcsolatot mutatott az iskolai végzettséggel. A tettegességnél mint destruktív konfliktusreakciónál a csökkenés tendenciája egyértelmű: minél magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik valaki, annál kevésbé folyomodik erőszak alkalmazásához. Az egymással való veszekedés és az elkerülés a legalacsonyabb iskolai végzettségűeknél a legmagasabb, de a többi csoportnál nem szignifikáns a különbség. A problémák nyugodt megbeszélése az általános iskolát végzetteknel a legalacsonyabb, és a felsőfokú végzettségűeknél a legmagasabb. A feltevésnek megfelelő eredmények mellett elgondolkodtató az alacsony iskolai végzettségűek „különállása”. Ez a csoport minden változónál szignifikánsan különbözik a többitől, többször úgy, hogy a többi csoport homogén blokkot alkot.

4. A párkapcsolat minősége és stabilitása a konfliktusok nyugodt megbeszéléssel mutat pozitív kapcsolatot, míg a többi kezelési móddal negatív összefüggést mutat

A konfliktuskezelési módok közül kettő (nyugodt megbeszélés; veszekedés, kiabálás) erős kapcsolatban áll a párkapcsolattal való elégedettséggel és a válási hajlandósággal, azonban mindegyik szignifikáns összefüggést mutat. A konfliktuskezelés módja és

a párkapcsolati elégedettség nemi különbségeire fontos felhívni a figyelmet: a nőknél mindegyik változó erőteljesebben jelzi előre az elégedettséget – különösen igaz ez az említett két konfliktusreakcióra. Ez egybeesik Martos és munkatársai eredményeivel, ahol a különböző megküzdési módok a nők esetében szintén erősebben jelzik előre a párkapcsolati elégedettséget.³⁵

Mind a változók közötti korrelációk, mind a regressziós modell eredménye szerint egyedül a problémák nyugodt megbeszélése áll pozitív kapcsolatban az elégedettséggel, a többi változó ellentétesen befolyásolja annak értékét – a hipotézist igazoltnak tekinthetjük.

KORLÁTOK

Néhány olyan tényezőre kívánom felhívni a figyelmet, amely nehezíti az adatok értelmezését, és a levonható következtetések érvényességét is szűkíti.

Többen felhívták a figyelmet arra, hogy a párkapcsolattal összefüggő kérdések (például a kapcsolat minősége, stabilitása, a konfliktuskezelés) esetében ha csak az egyik felet kérdezzük meg, akkor az csak az érem egyik oldala. Ahhoz, hogy a kapcsolatokról biztosabb képet tudjunk alkotni, diádadatokra van szükség.³⁶

A tanulmány egyik fő tárgya a párkapcsolatokban használt konfliktuskezelési módok elemzése volt. A téma vizsgálata sokkal árnyaltabb kérdésfeltevést, célzott többitemű skálát tesz szükségessé. Egyértelmű, hogy egy ilyen széles, demográfiai jellegű adatfelvételben ez nehezen megoldható, de indokolt lehet kisebb (diád)mintán való alkalmazása a kérdés vizsgálatakor. További korlátnak tekinthető, hogy a keresztmetszeti vizsgálat adataival nem megragadható a konfliktus folyamata, valamint a vizsgált változók közötti oksági kapcsolatrendszer.

KÖVETKEZTETÉSEK

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a különböző konfliktuskezelési stratégiák összefüggést mutatnak a kapcsolat olyan jellemzőivel, mint a minőség és a stabilitás. További kutatások szükségesek az alacsony iskolai végzettségűek „különállásának” tisztázásához és a konfliktuskezelési készségek fejlesztésének elősegítése érdekében. Az adatok segíthetnek a szociális és gyermekjóléti alapellátásban dolgozó szakembereknek, hogy még eredményesebben nyújtsanak támaszt családi konfliktusok megoldásában.

*A szerzők: Pilinszki Attila szociológus, szociális munkás, mediátor, egyetemi adjunktus (SE Mentálhigiéné Intézet)
Járay Márton teológus, lelkipáter*

35 MARTOS T. – SALLAY V. – M. NISTOR – JÓZSA P.: Párkapcsolati megküzdés és jóllét – a Páros megküzdés kérdőív magyar változata. *Psychiatria Hungarica: A Magyar Pszichiátriai Társaság tudományos folyóirata*, 2012/6., 446–458. ■ 36 L. A. KURDEK: Predicting Change in Marital Satisfaction from Husbands' and Wives' Conflict Resolution Styles, i. m.; GÖDRI I.: *A házassági kapcsolatok minősége és stabilitása – Elméleti támpontok és mérési lehetőségek*, KSH–NKI, Budapest, 2001; D. A. KENNY – D. KASHY – W. COOK: *Dyadic Data Analysis*, Guilford Press, New York, 2006.

Attila Pilinszki – Márton Járay: Conflicts and conflict resolution in partnership as a dependent and independent variable. *The study examines the different conflict situations and conflict resolution strategies in partnership. The analysis refers on the one hand to the correlation between sociodemographic variables and the conflicts, on the other hand to the correlations between conflicts and their resolution, satisfaction and stability of partnership. The data-source was the third wave of Gender and Generations Study (2008; N = 5930). The most frequent topics of dispute were financial issues and childrearing. While the frequency of conflicts was correlated with several background variables, the number of topics was primarily influenced by age and education. The calm discussion of problems as a conflict resolution strategy increases the satisfaction of parties, while other strategies, such as avoidance, quarrel, abuse decrease it.*

Keywords: *partnership satisfaction, partnership instability, conflict issues, conflict resolution.*

